

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

PROF. DR. AHMET NOHUTÇU

4. BASIM

ANKARA 2023

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

Baskı Yılı	: Şubat 2023
Baskı Sayısı	: 4. Baskı
Ebadı	: 16x24
Kağıt	: 1. Hamur
Cilt	: Amerikan Bristol
Sayfa Sayısı	: 362
ISBN	: 978-625-8136-03-6
Dizgi & Tasarım	: Savaş Dizgi
Baskı	: Bizim Dijital

© Bu kitabın her hakkı saklıdır. Tamamen veya herhangi bir bölümü yazarın ve yayınevinin yazılı izni alınmadan basılamaz, kopyası çıkarılamaz, fotokopi alınamaz veya kopya anlamı taşıyabilecek hiçbir işlem yapılamaz.

w w w . s a v a s k i t a p . c o m

SAVAŞ KİTAP ve YAYINEVİ

Yayınevi ve Dağıtım
Ostim O.S.B. 1208. Cad. No: 9
Yenimahalle-Ostim / ANKARA
Tel : 0.312 434 35 97
Tel: 0.312 432 44 29
Fax : 0.312 432 44 28

Şube
Cemal Gürsel Caddesi
Fakülteler Mah. Üniv.
Hukuk Fak. Öğrenci Girişi
Cebeci / ANKARA
Tel:0 312 319 83 33

DİZGİ
SAVAŞ YAYINEVİ
(0.312) 432 44 29

BASKI
BİZİM DİJİTAL

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖNSÖZ

ANAYASA HUKUKU HOCASINDAN NOTLAR Kitabımızın 4. Baskısı başta kamuoyunda hararetili biçimde tartışılan milletvekili çıkarabilmek için genel seçimlerde ülke genelinde, yapılan çevrelerin tümünde, geçerli oyların daha önce %10 olan oranını %7'yi geçmeye indiren 7393 sayılı Kanun değişikliği ve yenilikleri olmak üzere, bir önceki baskımızdan sonra kabul edilen tüm mevzuatımızı önemli ve ciddi ölçüde etkileyen aşağıdaki yenilikler dikkatlice ve detaylı bir şekilde incelenerek, her türlü kelime ve ibare değişikliklerine varıncaya kadar ilgili bölümler, konular, cümleler ve tablolarda gerekli güncellemeler yapılarak okuyucunun rahatça ve sıkılmadan pratik biçimde takibini ve kavramasını sağlamak üzere hazırlanmıştır:

- **31 Mart 2022** Tarih ve **7393** Sayılı Milletvekili Seçimi Kanunu Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
- **17 Şubat 2023** Tarihinde Sonuncusu Çıkarılan **124 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi** dahil Tüm Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri
- **5 Mart 2022** Tarih ve **7381** Sayılı Nükleer Düzenleme Kanunu
- Anayasa Mahkemesi'nin **24 Şubat 2022** Tarih ve E.:2021/2; K.:2022/20 Sayılı 442 sayılı Köy Kanunu Ek 17. Madde ile İlgili Kararı
- **23 Temmuz 2020** Tarih ve **7252** Sayılı **Dijital Mecralar Komisyonu Kurulması** ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun
- **9 Ekim 2018** Tarih ve **1200** Sayılı TBMM Kararıyla gerçekleşen **TBMM İctüzüğü Değişiklikleri**

Geçmiş onlarca yılda kariyer sınavlarında sorulan göz önünde tutularak sınavlara Pratik hazırlanmanız için hazırlanan ANAYASA HUKUKU HOCASINDAN NOTLAR Kitabımızın elinizde tuttuğunuz 4. Baskısı, ayrıca, 2022 yılında yapılan Adli-İdari Hâkimlik ve Savcılık, Kaymakamlık, KPSS, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Sayıştay sınavlarında çıkan sorular yeni farklı soru tarzları kapsamında gözden geçirilip genişletilmiştir.

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

Yukarıdaki mevzuat değişiklikleri çerçevesinde ANAYASA HUKUKU HOCASINDAN NOTLAR kitabımızın bu baskısında:

- Anayasal kavram, kuram ve tarihçeden başlayarak bütün konularda ve şemalardaki tüm yenilikleri kelimesine varıncaya kadar dikkatle işleyerek güncelledik.
- Okuyucu tarafından değişikliklerin ve yeniliklerin rahatça görülüp farkına varılması için dikkat çekici özel kutular açtık ve vurgulamalar yaptık.
- Değişikliklerin sistemli takip edilerek kolayca kavranıp akılda kalması ve dikkat çekmek için bazen kelimelerin, bazen cümlelerin, bazen de paragrafların altını çizdik, koyu ve/veya büyük harflerle yazdık, ilga edilip yürürlükten kalkanların ise üstünü çizdik.
- Soyut ve kuramsal sözel anlatımı somutlaştırmak ve akılda daha somut kalmasını sağlayabilmek için pek çok konuyu formüle eden tablolar ve şemalarla zenginleştirdik.

ANAYASA HUKUKU HOCASINDAN NOTLAR Kitabımızın 4. Baskısının başta Hâkimlik, KPSS, Kaymakamlık, Müfettişlik, Denetmenlik, Uzmanlık, Kontrolörlük vb. kariyer sınavlarına tüm aday kıymetli öğrencilerimin ve evlatlarımların başarılarına katkı sağlamasını dilerim.

Prof. Dr. Ahmet Nohutçu
Çengelköy, 17 Şubat 2023

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

TEMEL KAVRAMLAR ve HÜKÜMET SİSTEMLERİ

I. TEMEL KAVRAMLAR	1
A. Anayasa Kavramı ve Tarihiçesi	1
B. Anayasal Kavram ve Tipolojiler	3
II. DEVLET VE HÜKÜMET SİSTEMLERİ	7
A. Devlet Şekilleri	8
B. Hükümet Sistemleri	9

İKİNCİ BÖLÜM

OSMANLI - TÜRK ANAYASAL GELİŞMELERİ

I. OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDA ANAYASAL GELİŞMELER	15
A. Sened-i İttifak (Birlik Sözleşmesi) (1808)	15
B. Tanzimat Fermanı (Gülhane Hatt-ı Hümayun) (1839)	16
C. Islahat Fermanı (1856)	17

II. KANUNİ ESASİ (1876) ve I. MEŞRUTİYET DÖNEMİ 18 |

A. Kanuni Esası'nın Hazırlanışı ve Kabulü	18
B. Kanuni Esası'nın Hükümleri	18
C. Meclisin Tatil Edilmesi	22
D. II. Meşrutiyet Dönemi	23
E. 1909 Anayasa Değişiklikleri	24

III. OSMANLI İMPARATORLUĞU'NDAN – TÜRKİYE DEVLETİ'NE GEÇİŞ VE 1921 TEŞKİLAT-I ESASİ-YE KANUNU 25 |

A. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Açılması	25
B. 1921 Anayasası - Teşkilât-ı Esasiye Kanunu (Temel Örgütlenme Yasası)	25
C. Saltanatın Kaldırılması	26
D. 1923 Anayasa Değişikliği	27
E. Halifeliğin Kaldırılması	27

IV. 1924 ANAYASASI (TEŞKİLÂT-I ESASİYE KANUNU) 28 |

A. 1924 Anayasasının Temel Özellikleri	28
B. 1924 Anayasası Değişiklikleri	31

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

V. 1961 ANAYASASI.....	32
A. 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesi.....	32
B. 1961 Anayasasının Temel Özellikleri.....	33
C. 1961 Anayasasının Uygulanması.....	37
D. 1971-1973 Anayasa Değişiklikleri.....	37
VI. 12 EYLÜL 1980 ASKERİ MÜDAHALESİ ve 1982 ANAYASASI....	40
A. 12 Eylül Darbesi.....	40
B. Kurucu Meclis.....	40
C. Anayasanın Hazırlanması ve Kabulü.....	40
D. 1961 ve 1982 Anayasalarının Hazırlanmasının Karşılaştırılması.....	40
E. 1982 Anayasasının Başlıca Özellikleri ve 1961 Anayasası ile Temel Nitelik Farkları.....	42
F. 2017 ve 2018 Değişiklikleri.....	47

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1982 ANAYASASINDA GENEL ESASLAR VE DEVLETİN TEMEL NİTELİKLERİ

I. DEĞİŞTİRİLEMEYECEK HÜKÜMLER.....	53
A. Başlangıç (Dibace).....	54
B. Cumhuriyetçilik.....	56
C. Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet.....	56
D. Laik Devlet.....	57
E. Demokratik Devlet.....	60
F. Hukuk Devleti.....	64

G. Üniter (Tekil) Devlet.....	72
H. İnsan Haklarına Saygılı Devlet.....	73
I. Sosyal Devlet.....	73

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TEMEL HAKLAR, HÜRRİYETLER ve ÖDEVLER

I. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN NİTELİĞİ.....	75
A. Temel Hak ve Hürriyetlerin Güvence Altına Alınması.....	75
B. 1982 Anayasasının Temel Hak ve Hürriyetlere Yaklaşımı.....	76
II. TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN SINIFLANDIRILMASI.....	77
III. TEMEL HAK ve HÜRRİYETLERİN SINIRLANDIRILMASI (Anayasa Madde 13).....	80
A. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması ve Sınırlamanın Sınırları.....	80
B. Sınırlandırmada Yabancıların Durumu (Anayasa Madde 16).....	86
IV. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN KÖTÜYE KULLANILAMAMASI (Anayasa Madde 14).....	86
V. TEMEL HAK VE HÜRRİYETLERİN KULLANILMASININ DURDURULMASI (Anayasa Madde 15).....	87
VI. TEMEL HAK, HÜRRİYET VE ÖDEV TÜRLERİ.....	91
A. Kişinin Hakları ve Ödevleri (Negatif Statü Hakları – Koruyucu Haklar).....	91

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

B. Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler (Pozitif Statü Hakları – İsteme Hakları).....	108
C. Siyasi Haklar ve Ödevler (Aktif Statü Hakları - Katılma Hakları).....	120

BEŞİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYETİN TEMEL ORGANLARI: YASAMA

YASAMA.....	143
I. YASAMA FONKSİYONU VE İLKELERİ.....	143
A. Yasama Fonksiyonunun Kapsamı.....	143
B. Yasama Fonksiyonunun İlkeleri.....	144
II. TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ.....	149
III. YASAMA İŞLEMLERİ.....	151
A. Kanun.....	151
B. Parlamento / TBMM Kararları.....	165
C. İçtüzük.....	167
D. Savaş İlanına Karar Vermek.....	169
E. Genel ve Özel Af İlanına Karar Vermek.....	169
IV. YASAMA ORGANI: TBMM.....	170
A. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Yapısı.....	170
V. TBMM SEÇİMLERİ.....	171
A. TBMM Seçim Dönemi.....	171

B. TBMM ve Cumhurbaşkanı Seçimlerinin Yenilenmesi (Erken Seçim).....	172
C. Seçimlerin Geriye Bırakılması.....	176
D. Ara Seçim.....	180
E. Seçimlerin Genel Yönetimi ve Denetimi.....	181
VI. TBMM ÜYELERİNİN (MİLLETVEKİLLERİNİN) SEÇİMİ.....	183
A. Genel Olarak Seçim Sistemi ve Seçim Çevresi.....	183
B. Milletvekili Seçilme Yeterliliği.....	188
C. Adaylık.....	190
VII. MİLLETVEKİLLERİNİN HUKUKİ STATÜSÜ.....	191
A. Milletin Temsili.....	191
B. Milletvekilinin And İçmesi ve Milletvekili Sıfatının Kazanılması.....	192
C. Yasama Ayrıcalıkları (Yasama Bağışıklıkları / Parlamenter Muafiyetler).....	194
D. Üyelikle Bağdaşmayan İşler.....	203
E. Milletvekilliğinin Düşmesi.....	204
F. TBMM Üyelerinin Mali Statüsü.....	209
VIII. TBMM'NİN İÇ YAPISI ve ÇALIŞMA DÜZENİ.....	209
A. Meclis İçtüzüğü.....	209
B. TBMM'nin İç Yapısı.....	209
C. TBMM'nin Çalışma Düzeni.....	218
IX. TBMM'NİN BİLGİ EDİNME VE DENETİM YOLLARI.....	229
A. Yazılı Soru.....	230

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

B. Meclis Araştırması	230
C. Genel Görüşme	231
D. Meclis Soruşturması	232
X. ÖZEL YÖNTEMLERE TABİ KANUNLAR VE KABULÜ	238
A. Milletlerarası Antlaşmaların Onaylanmasını Uygun Bulmak	238
B. Bütçe ve Kesin Hesap Kanunu	240

ALTINCI BÖLÜM

CUMHURİYETİN TEMEL ORGANLARI: YÜRÜTME

YÜRÜTME.....	247
I. CUMHURBAŞKANI	248
A. Cumhurbaşkanı'nın Konumu	249
B. Seçimi	250
C. Cumhurbaşkanı'nın Andıçması	253
D. Cumhurbaşkanı'nın Görev ve Yetkileri	253
E. Cumhurbaşkanı'nın Sorumluluğu	256
F. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	259
G. Cumhurbaşkanı Yardımcıları, Cumhurbaşkanı'na Vekâlet	259
H. Devlet Denetleme Kurulu	262
İ. Başkomutanlık ve Genelkurmay Başkanlığı	263
J. Milli Güvenlik Kurulu	264

II. OLAĞANÜSTÜ HAL YÖNETİMİ.....	266
III. İDARE.....	269
A. Kanuni İdare	269
B. Yönetmelik	270
C. Yargı Yolu.....	270
D. Merkezî İdare.....	272
E. Mahalli İdareler	273
F. Kamu Hizmeti Görevlileri: Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri.....	275
G. Yükseköğretim Kurumları ve Üst Kuruluşları	277
H. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Radyo ve Televizyon Kuruluşları ve Kamuyla İlişkili Haber Ajanslar.....	278
İ. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu	279
J. Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları.....	280
K. Diyanet İşleri Başkanlığı	281
L. Kanunsuz Emir	281

YEDİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYETİN TEMEL ORGANLARI: YARGI

YARGI	283
I. GENEL HÜKÜMLER.....	283
A. Mahkemelerin Bağımsızlığı	283
B. Hâkimlik ve Savcılık Teminatı	284
C. Hâkimlik ve Savcılık Mesleği	284

HOCASINDAN NOTLAR ANAYASA HUKUKU

D. Duruşmaların Açık ve Kararların Gerekçeli Olması	285
E. Adalet Hizmetlerinin Denetimi (Md.144)	285
F. Askeri Yargı (Mülga)	285
II. YÜKSEK MAHKEMELER	286
A. Anayasa Mahkemesi	288
B. Yargıtay	288
C. Danıştay	288
D. Askeri Yargıtay (Mülga)	289
E. Askeri Yüksek İdare Mahkemesi (Mülga)	289
F. Uyuşmazlık Mahkemesi	289
III. HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU	290
A. HSK ile İlgili Anayasal Hüküm ve Düzenlemeler	290
IV. SAYIŞTAY	295
V. ANAYASA YARGISI	296
A. Anayasa Mahkemesi	298
B. Anayasaya Uygunluk Denetiminde Ölçü Normlar (Anayasallık Bloğu)	315
C. Anayasa Mahkemesi'nin Denetiminin Kapsamı	316
D. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Yolları	319
E. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Sonucu	330
F. Anayasa Mahkemesi'nin Kararlarının Özellikleri	332
G. Yargılamanın Yenilenmesi	335

H. Anayasa Mahkemesi'nin İçtihat Yoluyla Verdiği Kararlar	336
---	-----

SEKİZİNCİ BÖLÜM

ANAYASANIN YAPILMASI VE ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ

I. ANAYASANIN DEĞİŞTİRİLMESİ	339
A. Teklif	339
B. Görüşme	340
C. Kabulü	341
D. İmza	342
E. Halkoylaması	345
1982 ANAYASASININ ÖNEMLİ DEĞİŞİKLİKLERİ	350
BÖLÜM EKİ - 1	351
BÖLÜM EKİ - 2	358
BÖLÜM EKİ - 3	360

